

Управлінські підходи до зростання рівня інформатизації підприємств

Інтенсифікація процесів трансформації економіки, постійне зростання рівня конкуренції на глобалізованих світових ринках, а також високі ризики здійснення подальшої підприємницької діяльності актуалізують потребу гнучкого та оперативного реагування підприємств на виклики у мінливому ринковому середовищі. За таких умов передова практика управління підприємствами має базуватися не лише на підґрунті провідних концепцій та інструментів менеджменту, але й масово використовувати сучасні інформаційні системи і технології у якості потужного механізму щодо забезпечення високого рівня конкурентоспроможності та ефективної діяльності підприємств.

У діяльності сучасних підприємств інформаційні ресурси є неодмінним і першорядним фактором ефективного функціонування. При цьому особливого значення набуває процес забезпечення достовірними відомостями, а також прийняття управлінських рішень на основі отримання релевантної інформації. Істотну роль у прийнятті управлінських рішень відіграє науково-технічна інформація, що містить нові наукові знання, відомості про винаходи, технічні новинки підприємства та запроваджені інновації підприємств-конкурентів. Це безперервно поповнюваний загальний фонд і потенціал знань та технічних рішень, практичне і своєчасне використання якого забезпечує підприємствам високий рівень конкурентоспроможності. Інформація є основою для підготовки відповідних доповідей, звітів, пропозицій для вироблення і прийняття управлінських рішень. Зміст кожної конкретної інформації визначається потребами управлінських ланок і вироблюваних управлінських рішень [1, 2].

Інформаційні ресурси та технології є одним із найважливіших елементів ресурсного потенціалу підприємства, що дає змогу забезпечити автоматизацію бізнес-процесів і на цій основі значно підвищити ефективність та гнучкість управління ним. В свою чергу, ефективність будь-якої управлінської технології значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення, адже наявність своєчасної та достовірної економічної інформації поряд із матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами є однією із найважливіших передумов успішної діяльності підприємства загалом. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних систем і технологій у сфері управління підприємствами дає можливість оперативніше забезпечувати їх необхідною економічною та технічною інформацією, раціоналізувати механізми її обробки та систематизації [3, 4].

Інформаційні системи зазнають суттєвих змін упродовж періоду свого існування, а процес їх еволюції нерозривно пов'язаний із розвитком інформаційних технологій і нових моделей корпоративного бізнесу. Саме із появою персональних комп'ютерів інформаційні технології отримали новий імпульс для розвитку, що дозволило налагодити швидкий та надійний зв'язок між елементами інформаційної системи і на цій основі перейти на нові методи ведення управлінської діяльності [5, 6]. Відтак, сучасну інформаційну технологію під час управління конкретним суб'єктом господарювання потрібно розглядати як злагоджений комплекс взаємозалежних економічних, управлінських, технологічних, технічних, виробничих та соціальних складових, що охоплюють методи раціональної організації праці персоналу підприємства, зайнятих прийняттям, обробкою і зберіганням інформації; електронно-обчислювальну техніку та їх практичні додатки; науково-обґрунтовані методи організації та взаємодії між персоналом і структурними підрозділами підприємства, а також пов'язані з цим соціально-економічні, організаційно-управлінські, нормативно-правові та культурно-психологічні аспекти.

На сучасному етапі розвитку інформаційні технології на підприємствах існують у складі різноманітних інформаційних систем, інформаційних комплексів та використовуються у різних сегментах організаційно-управлінської діяльності, зокрема: у стратегічному менеджменті інформаційні технології застосовуються для експертного оцінювання конкурентних переваг, а також сильних і слабких сторін діяльності підприємства; у проектному менеджменті – для проведення аналітичних і прогнозних розрахунків, моделювання та прогнозування ситуацій, оцінювання альтернативних варіантів проектних рішень й вибору оптимального серед них; у сфері маркетингу – для збору, класифікації, аналізу та оцінки актуальної інформації з метою планування маркетингових заходів, а також прийняття і реалізації ефективних маркетингових рішень; у логістиці – для планування, контролю, аналізу й регулювання логістичної системи з метою управління матеріальними потоками як на рівні окремого підприємства, так і на території окремих регіонів чи країн; в управлінні персоналом – для планування, обліку, добору та атестації кадрів; у фінансовому менеджменті – для фінансового аналізу, планування і контролю за активами підприємства [4, 7].

Отже, здійснюючи загальний аналіз сучасних потреб підприємств в інформаційних ресурсах, для забезпечення їх нормального функціонування потрібно виокремити такі головні риси прийняття управлінських рішень: 1) свідома і цілеспрямована господарська діяльність, здійснювана апаратом управління; 2) поведінкові аспекти управління, що засновані на фактах і ціннісних орієнтирах; 3) процес комплексної взаємодії усіх членів підприємства; 4) постійний вибір альтернативних рішень у межах соціально-політичного і економічного стану підприємницького середовища; 5) значна частина загального процесу управлінської діяльності; 6) невід'ємна частина щоденної роботи професійного менеджера; 7) важливість для виконання всіх принципів та функцій управління.

Загалом сучасну інформаційно-комунікаційну систему підприємства потрібно розглядати в якості фундаментального програмного комплексу, який складається з відповідних модулів, що охоплюють усі сфери

господарської діяльності підприємства, для прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень на різних рівнях. Також в основі інформаційної системи підприємства потрібно використовувати такий програмний продукт, щоб він максимально відповідав управлінським вимогам щодо організації ефективних процесів документообігу та інформаційного обміну.

Отож забезпечення суб'єктів господарської діяльності інформаційними ресурсами – це багатоплановий і системний процес. На сучасному підприємстві постійно циркулюють різноманітні інформаційні потоки, які потрібні для ефективного функціонування відповідних підрозділів. Водночас, ще більш інтенсивні та масивні потоки інформації існують поза підприємством. Відтак, сучасне підприємство можна розглядати як інформаційний кластер, у якому сходяться зовнішні вхідні потоки різних видів інформації та одночасно циркулюють внутрішні потоки. Застосування новітніх засобів обробки інформаційних ресурсів (комп'ютерів, програмного забезпечення тощо) дозволяє суттєво підвищити швидкість обробки постійно зростаючих масивів інформації. Проте потрібно відзначити, що економічний ефект від застосування зазначених засобів інформатизації полягає в суттєвому підвищенні якості управлінської діяльності та якості виконання основних виробничих процесів, а не у забезпеченні прямої економії ресурсів від прискорення обробки даних.

Відтак, домінантою в процесах інформатизації підприємства має бути системність. Розуміння поняття системності дозволяє визначити пріоритетні аспекти господарської діяльності підприємства в конкретний момент часу. На практиці найчастіше застосовується системний підхід, згідно з яким побудова функціональної структури корпоративної інформаційної системи – це поділ її на відповідні підсистеми за характером господарської діяльності, який має відповідати організаційній структурі об'єкта і системи управління, а також виконуваних ними основних функцій управління. Підсистеми, які сформовані за функціональним принципом, головним чином охоплюють всі види господарської діяльності підприємства (надходження сировини, виробництво продукції, реалізація, кадрова політика, фінанси). Підсистеми, які сформовані за предметним принципом, охоплюють, перш за все, процеси оперативного управління ресурсним потенціалом підприємства.

Таким чином, системний процес використання інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами сприятиме вирішенню таких головних проблем: зниження складності прийняття виваженого управлінського рішення із множини альтернативних рішень; обробка великих масивів зовнішньої інформації, яку потребує підприємство, за короткий проміжок часу; під час ускладнення виробничої ситуації дозволяє оперативно приймати управлінські рішення; забезпечує швидкий процес координування з іншими ланками та структурними підрозділами підприємства; забезпечує збереження і поширення практичної інформації, що накопичується в процесі багаторічної діяльності підприємства. Системний підхід до запровадження новітніх інформаційних систем і технологій виступає ключовою умовою ефективною діяльністю сучасного підприємства. Він дозволяє приймати обґрунтовані стратегічні рішення управлінським апаратом, що забезпечує зростання рівня конкурентоспроможності та посилення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Подальше масове впровадження автоматизованих систем управління, дозволить не тільки забезпечити ефективне розширення діяльності підприємств (диверсифікації процесів виробництва), а й стане запорукою конкурентоспроможного розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Крайчук С.О. Стан запровадження інформаційних технологій в управлінні сучасними підприємствами. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4892>
2. Климчук О.В. Теоретичні аспекти управління інформатизацією суспільства та організацій. *Теорія і практика сучасної економіки: матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конференції*. Черкаси: ЧДТУ, 2021. С. 24–26.
3. Юрчук Н.П. Інформаційні системи в управлінні діяльністю підприємства. *Агроекономіка*. 2015. №19. С. 53–58.
4. Климчук О.В. Сучасні тренди та глобалізаційні виміри управління інформаційними технологіями і системами в Україні. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1 (41). С. 72–85. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.7>.
5. Орлова Н.С., Мохова Ю.Л. Впровадження інформаційних технологій в систему корпоративного управління. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2017. № 3. С. 355–365.
6. Климчук О.В. Сучасні процеси розвитку в Україні інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами. *Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей I Міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції*. Київ: ІТТА, 2021. С. 199–201.
7. Пурій Г. М. Інформаційні системи і технології в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.56](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.56).